

LA IGUALTAT EN LES COSES DE L'ANIMA

L'Assemblea de Parlamentaris catalans que redacta el projecte d'Estatut ha acordat aquests dies que l'idioma català tingués a Catalunya menys drets que l'idioma castellà. El primer no és de coneixement obligatori ni a Catalunya, mentre que el segon sí. Han votat a favor del català CDC, ERC i el diputat senyor Cañellas, els senadors Ferrer, Xirinacs i Sunyer, i s'ha abstingut el senador Ball. Tots els altres en contra. Espero que la catalanitat indubtable de tots permeti de trobar una fórmula acceptable. Però jo em sento obligat a comentar el que ha succeït.

El dia de l'emigrant, no fa pas gaire, m'invitaren a l'acte de presentació d'un llibre sobre l'emigració gallega a la Casa d'Aragó, aquí a Catalunya. Hi vaig assistir amb molt de gust, encara que em temia que tot plegat em resultaria, potser, massa emotiu. I fou així. Les famílies allí reunides em portaren de la mà del record fins a la porta d'una Casa de Catalunya oberta a Bogotà cap allà als anys quaranta. Em va semblar que percebia el mateix clima de discret benestar econòmic, marcat per la mateixa enyorança. Nosaltres, és clar, no sentíem gens ni mica de recel davant els colombians. Ben al contrari. Ens preocupava, això sí, la idea, que tenien alguns, que era gairebé impossible, en certs casos, la plena incorporació a la vida del nou país. Alhora ens angoixava, segons com, un enyor de la terra, de les coses i de les persones, no sempre fàcil d'explicar. Hi mancava alguna cosa indefinible per a ésser

feliços. No sé si era el que alguns anomenen metafòricament l'amarg pa de l'exili. Aquest desassossec em portà a tornar a casa deixant els meus pares allà, així com alguns dels meus germans, la família irremissiblement desfeta... Per sempre! Hi restaren també els meus records, les meves il·lusions de joventut, dividits els meus propis afectes... Per sempre!

La meva mare fou enterrada en un humil cementiri d'un llogarret arraulit contra els Andes i el meu pare a Santa Cristina d'Aro, al peu de l'Empordà... per sempre! Muts i, tanmateix, eloqüents testimonis de la tragèdia que neix quan se separa l'home de la terra que el va veure néixer.

Preocupacions tardanes per la majoria

Per això, quan certs catalans d'origen diuen que els nacionalistes no comprenem els qui han vingut aquí, de «fora», a treballar, forçats per les circumstàncies, deixant enrera tantes coses, penso que per a comprendre el que jo comprenc cal haver passat molts tràngols per aquests mons de Déu i que només els qui han vingut de «fora» poden comprendre el que jo sento sobre aquests temes. Perquè jo he estat, jo sóc, un d'ells.

Estic segur que per a molts immigrants no hi ha més reparació que una feina decent en llur terra d'origen. Per a d'altres, disposats a conuiuïre fins a la mort amb l'agredolç dels sentiments dividits, la igualtat amb els nadius de la terra d'adopció, que vol dir respecte i afecte per tot el que és propi de cada grup i vol dir desigs de comunicació i integració entre les dues comunitats per part de tots, sembla l'única solució. En l'aspecte cultural, les dues llengües, el català i el castellà, en peu d'igualtat, són conegudes d'uns i altres. Tothom té a Catalunya el dret d'usar i el deure de conèixer totes dues llengües. Aquesta,

crec, és una solució justa, perquè tendeix a la igualtat, i també una solució realista, perquè el coneixement comú i corrent —no pas el literari— del català és cosa de no res per a un castellanoparlant. I el mateix a l'inrevés.

Amb aquesta igualtat els catalans allarguem la mà i oferim el màxim que podem oferir sense deixar d'ésser catalans: un tracte igual. Ni més ni menys. Altrament, el català, que és la llengua feble davant un castellà oficial i obligatori que parlen 350 milions de persones, i que s'hauria après amb grans dificultats pel fet de no ésser de coneixement obligat en la vida adulta, restaria, com el grec antic, relegat als foscos racons de l'erudició especialitzada, que és com dir a la cuneta de la història. Per això un ministre d'Informació del general Franco pogué dir, fa anys, a un editor català, amic meu, que a partir d'ara el separatisme català (sic) es faria en castellà, i que això el tranquil·litzava. Per això, també, resulta tan paradoxal, bé que previsible, que en la sessió de l'Assemblea de Parlamentaris del 30 de novembre darrer un altre ex-ministre d'en Franco ens volgués convèncer, amb una vehemència exagerada, que els que parlem català, que som una minoria —deia ell—, no podem imposar el nostre criteri a la majoria, que és castellanoparlant. Que el senyor ex-ministre que durant anys governà en nom d'una minoria d'«un» sense pensar en els trenta-cinc milions d'espanyols restants se senti ara tan preocupat per la majoria és un dels canvis més pintorescos de la petita història contemporània.

Cruel injustícia

Crec que, afortunadament, els castellanoparlants no volen postergar ni menysprear l'idioma català. M'imagino que saben que a Catalunya l'oferta d'igualtat idiomàtica és una oferta d'amistat dels catalans. Penso que saben

que només coneixent les dues llengües es podran agermanar tots plegats. Em sebla que seben que l'obligatorietat del castellà enfront d'un català opcional seria una cruel injustícia, una mena de perpetuació per la via de la llàgrima —el lerrouxisme pot ésser molt subtil— del genocidi cultural que en Franco intentà per la via de la força. Els castellanoparlants, n'estic segur, saben tot això, no volen ésser els nostres enemics i accepten la igualtat entre tots. Sobretot si nosaltres diem que, a aquest principi d'igualtat idiomàtica, cal fer-hi totes les excepcions que humanament es justifiquin. La gent gran, per exemple; els qui fa menys de deu anys que són a Catalunya, per exemple; tots els qui no tenen estudis, per exemple; els qui no pensen restar a Catalunya per sempre, per exemple, i tots els qui calgui, poden eximir-se de l'obligació —moral, mai imposada ni sancionada per la llei en el seu incompliment —de conèixer el català.

Els únics que poden posar en perill aquesta bona disposició de principi per a acceptar que siguem tots iguals són certs catalans que per por uns, perquè atiant el fet diferencial entre els uns i els altres pensen controlar el vot immigrat, els altres, i per simple humanitarisme plorant i de bona fe els últims, prediquen que la igualtat del català i del castellà és injusta. I que, a més, no fa cap falta, perquè, si el primer ha aguantat quaranta anys de franquisme, és capaç d'aguantar qualsevol cosa i ja s'apanyarà com podrà. I és que, de coses com aquestes, se'n digueren a la sessió de l'Assemblea de Parlamentaris a què m'he referit al principi d'aquest article des dels bancs de l'esquerra, així com des d'aquests mateixos bancs haguérem de sentir com ens amenaçaven que no es toleraria que el català tingués «velleïtats de domini». Pobre català! Això es diu d'un idioma que amb prou feines aquest curs es comença a ensenyar a les escoles amb caràcter general i que durant decennis ha estat perseguit pel feixisme a sang i a foc. Quan dic sang sé el que dic. Per-

què Carrasco i Formiguera, polític de dretes, fou afusellat pels homes de la dictadura exclusivament perquè feia catalanisme en català. I quan dic foc també sé el que dic, perquè les biblioteques de Pompeu Fabra i de Rovira i Virgili foren cremades a la via pública pels homes de la dictadura. I això del català dominador, senyors, ho diu aquí, a Barcelona, un català. Si Lerroux ressuscités es tornaria a morir, perquè, tal com estan les coses, certs catalans l'han deixat sense feina. Afortunadament, el poble castellanoparlant és més generós i més justicier i més assenyat que alguns dels seus representants. Els d'aquí que parlen com he dit per covardia, per egoisme o per estultícia, incorren en una greu responsabilitat que un dia els serà exigida. Jo sé que alguns d'aquests polítics són tan bons catalans com qualsevol, però aquesta vegada en llurs errors tàctics n'han fet un gra massa.

Igualtat de drets

Abans d'acabar, em vull referir a un dels arguments que més m'ha sorprès i que prové del camp socialista. Aquests senyors preconitzen la igualtat econòmica entre els ciutadans en tot moment i tota situació. Aquests mateixos senyors que prediquen la igualtat econòmica de tothom creuen que els catalans no han de tenir els mateixos drets pel que fa a llur idioma enfront dels castellanoparlants. Jo no entenc aquesta manca de lògica, aquests jocs malabars del pensament. Deu ésser per allò que, a diferència dels marxistes, els liberals creiem més en la igualtat política, social, cultural i humana que en la simple igualtat econòmica (l'aproximació a la qual no descartem). El que ha passat aquests dies amb la igualtat del català demostra que les injustícies més greus, les injustícies profundes, no es produeixen en el terreny material, sinó en les coses que afecten l'ànima.

Atès que en aquest moment la qüestió de l'idioma català és sobre la taula i que hom allega obscures necessitats de tenir en compte els interessos (?) dels immigrants —o dels seus aspirants a apoderats— per frenar la recuperació de la nostra llengua —la de tots plegats—, vull acabar amb uns mots que vaig escriure a «Información Comercial Española», l'any 1968, quan la controvèrsia d'aquests dies no s'entreveia ni a l'horitzó i quan el general Franco encara bellugava. Jo deia: «No oblidem que fa molt temps, però especialment els darrers deu anys, Catalunya ha absorbit centenars de milers d'espanyols d'altres regions. Aquest fenomen ha estat vist per alguns amb una secreta satisfacció en l'esperança que tirant aigua al vi el fet diferencial català s'esmorteria. Crec que s'equivoquen. Però, encara que ho encertessin, els immigrants continuarien essent benvinguts. Catalunya no tancarà mai les portes, ni ho intentarà, als desvalguts i als indefensos d'Espanya». Escrit fa deu anys!

Ara: Catalunya dona i donarà tot el que tingui. Catalunya farà els màxims sacrificis en ares de la concòrdia i de la fraternitat. Però ni Catalunya ni els catalans no podem renunciar a la nostra consciència nacional. A cap preu!

12 desembre 1978